

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma
Môn học: Thắng Pháp Abhidhamma
Bài học ngày 2.12.2021

Chương VI. TOÁT YẾU TƯƠNG TẬP (Samuccayaṅgaha)
BÀI 42. TOÁT YẾU BÁT THIÊN (Akusalasaṅgaha)
VỀ THẬP PHIÊN NÃO (dasa kilesā)

Phiền não là một từ vựng Phật học phổ thông nhưng thường được hiểu một cách... khô cứng. Người ta nói “chuyện đó khiến cho tôi phiền não” thì người ấy muốn nói là “chuyện đó khiến tôi thấy bức bối khó chịu”. Nhưng nếu hiểu đúng thuật ngữ Phật học thì câu nói đó được diễn giải là “chuyện đó khiến tâm tôi vị bộn nhơ”. Tất nhiên không ai muốn nói về bản thân như vậy. Mười phiền não ở đây là mười pháp làm uế nhiễm nội tâm. Tương tự như ngày nay khi người ta nói về “rau sạch” và “rau không sạch” cần có một định nghĩa rõ ràng để hiểu chính xác.

9. Thập phiền não (dasa kilesā). Phiền não _ *kilesa*, là ô nhiễm, cấu uế, nhơ nhớp. Tâm sanh trở nên ô nhiễm là do phiền não; phiền não làm cho tâm ô nhiễm. Có 10 thứ phiền não là:

1/ Tham (*lobha*) chi pháp là tâm sở tham. Tính chất dính mắc cảnh là cấu uế của tâm.

2/ Sân (*dosa*) chi pháp là tâm sở sân. Tính chất nóng nảy, bức phiền là cấu uế của tâm.

3/ Si (*moha*) chi pháp là tâm sở si. Tính chất ngu muội, hôn ám là cấu uế của tâm.

4/ Mạn (*māna*) chi pháp là tâm sở tham. Tính chất cống cao, kiêu hãnh là cấu uế của tâm.

5/ Tà kiến (*ditṭhi*) chi pháp là tâm sở tà kiến. Tính chất nhận thấy sai lầm là cấu uế của tâm.

6/ Hoài nghi (*vicikicchā*) chi pháp là tâm sở hoài nghi. Tính chất ngờ vực, hoang mang, không quyết đoán là cấu uế của tâm.

7/ Hôn trầm (*thīna*) chi pháp là tâm sở hôn trầm. Tính chất đã dười, lười biếng là cấu uế của tâm.

8/ Phóng dật (*uddhacca*) chi pháp là tâm sở phóng dật. Tính chất dao động, tán loạn là cấu uế của tâm.

9/ Vô tầm (*ahirika*) chi pháp là tâm sở vô tầm. Tính chất vô liêm sỉ, không biết hổ thẹn với cái xấu là cấu uế của tâm.

10/ Vô úy (*anottappa*) chi pháp là tâm sở vô quý. Tính chất vô hối, không biết sợ hãi với cái ác là cấu uế của tâm.

Mười phiền não nói theo kinh tạng có phần khác hơn, mặc dù kể 10 nhưng chỉ có 6 chi pháp.

Từ điều 1 đến điều 5 chi pháp là tâm sở tham kể ra là: Dục ái, sắc ái, vô sắc ái, hữu ái và tham.

Điều 6: Sân (*dosa*)

Điều 7: Si (*moha*)

Điều 8: Mạn (*māna*)

Điều 9: Tà kiến (*diṭṭhi*)

Điều 10: Hoài nghi (*vicikicchā*)

Điều đã nói và sắp nói

Bài đã học: **Bài 41. TOÁT YẾU BẤT THIÊN (Akusalasaṅgaha)**
Về Thập triền (dasa saṃyojanāni, saññojanāni)

Bài học tiếp theo: **Bài 43. Toát yếu hỗn hợp (Missakasaṅgaha)**
Về Lục nhân (cha hetu) và Thất chi thiền (satta jhānaṅgāni)

Biên soạn giáo trình: Tỳ kheo Giác Đăng